

اهمیت، ضرورت و راه‌های تکریم شخصیت معلمان و نقش خانواده‌ها در این زمینه

احمد صافی

نقش آموزگار در دل‌هاست

دگری جای او نمی‌گیرد

آن که دل‌ها به عشق او زنده است

در دل عاشقان نمی‌میرد

در فرایند یاددهی و یادگیری مهم‌ترین و مؤثرترین کسی که نقش‌های متعدد و سازنده را بر عهده دارد، معلم است. جایگاه و نقش معلمان در همه دوره‌های تحصیلی به حدی است که صاحب‌نظران تعلیم و تربیت، بدون وجود معلمان شایسته بازسازی و اصلاح نظام آموزش و پرورش را موفقیت‌آمیز نمی‌دانند.

ژان پیاژه می‌گوید: زیباترین طرح اصلاح و بازسازی آموزش و پرورش، در صورتی که معلم به تعداد کافی و با کیفیت مطلوب در اختیار نباشد، با شکست روبه‌رو خواهد شد.^۱ در آموزش و پرورش به هیچ تحول علمی یا نوآوری مطلوب نمی‌توان دست یافت، مگر این که پیشاپیش در شیوه‌های کاری معلمان به عنوان کارگزاران واقعی، تغییرات مناسب به وجود آید. رمز سعادت و بالندگی نظام‌های تعلیم و تربیت را باید در سلامت، رشد و بالندگی معلم جست و جو کرد^۲

درخت تعلیم و تربیت با هر ساز و برگی آراسته شود پا نمی‌گیرد و ثمر نمی‌دهد، مگر این که نهال تعلیم و تربیت با ساز و کاری بایسته نشانده شود.^۲

امروزه کارگزاران اصلی تعلیم و تربیت معلمان‌اند، زیرا آن چه دانش‌آموزان کسب می‌کنند متأثر از خصوصیات، کیفیات و شایستگی‌های علمی، فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی و معنوی معلمان است^۳ و تعامل مستمر و چهره به چهره معلم با دانش‌آموزان وی را در موقعیت ممتاز و منحصر به فردی قرار می‌دهد که هیچ انسان دیگری از چنین موهبتی برخوردار نیست و پژوهش‌های گوناگون روان‌شناسی و جامعه‌شناسی نیز مؤید این امر است.

بنابراین با توجه به رسالت و نقش معلمان در رشد ابعاد وجودی کودکان، نوجوانان و جوانان و تربیت نیروی انسانی هر جامعه، باید بگوئیم که معلمان، نقطه آغاز هر تحول آموزشی‌اند و ایجاد عالمی نو جز با تربیت آدمی نو از طریق معلمانی خلاق ممکن نخواهد بود. آموزش و پرورش کلید فتح آینده است و معلمان فاتحان عرصه تعلیم و تمدن‌اند. لذا توجه جدی و همه جانبه به جذب، انتخاب و تربیت معلمان شایسته، ارتقای علمی، نگهداری و تکریم شخصیت آنان وظیفه مسئولان بالای کشور، مدیران عالی، میانی و اجرایی وزارت آموزش و پرورش و اولیای دانش‌آموزان است.

در ایران، با استقبال جدی و همه جانبه مردم از آموزش و پرورش، داوطلبان ورود به دوره‌های آمادگی، ابتدایی، راهنمایی تحصیلی، متوسطه، پیش‌دانشگاهی و دانشگاهی افزایش یافته است، به گونه‌ای که طبق آمار رسمی

وزارت آموزش و پرورش شمار دانش‌آموزان دوره‌های مختلف تحصیلی به بیش از ۱۸/۵۰۰/۰۰۰ نفر رسیده است و نزدیک به ۱/۱۵۰/۰۰۰ معلم و سایر کارکنان، آموزش و پرورش آنان را برعهده داشته و دارند.

در واقع کم‌تر از نیمی از کارکنان رسمی دولت در وزارت آموزش و پرورش در سمت‌های مختلف شاغل‌اند که همه آنان با ایفای نقش‌های متعدد خود زمینه را برای رشد شخصیت دانش‌آموزان و به‌سازی فرایند یاددهی و یادگیری و انتقال فرهنگ اسلامی، ایرانی و جهانی به نسل جدید مساعد می‌سازند. لذا توجه جدی به ارتقای علمی و تکریم شخصیت کارکنان آموزش و پرورش، به‌ویژه معلمان، کاملاً ضرورت دارد.

تکریم شخصیت معلمان می‌تواند از طرق مختلفی از جمله راه‌های زیر انجام گیرد:

- ۱- تکریم شخصیت معلمان از طریق خود معلمان.
- ۲- تکریم شخصیت معلمان از طریق پدران و مادران دانش‌آموزان.
- ۳- تکریم شخصیت معلمان از طریق دانش‌آموزان در درون و برون مدرسه.
- ۴- تکریم شخصیت معلمان از طریق انجمن‌های اولیا و مربیان مدارس.
- ۵- تکریم شخصیت معلمان از طریق مدیران و همکاران معلمان.
- ۶- تکریم شخصیت معلمان از طریق پرداخت حقوق و توجه به نیازهای مادی آنان.
- ۷- تکریم شخصیت معلمان از طریق فراهم کردن بستر لازم برای ادامه تحصیل و ارتقای علمی معلمان.

- بود.
- ۲- معلمی امری است فنی و تخصصی: تفکر جدیدی که ضرورت دارد به تدریج در میان جامعه ایران به ویژه دستگاه تعلیم و تربیت تقویت گردد این است که معلمی همچون پزشکی، داروسازی و... امری است فنی و تخصصی. بنابراین بدون ضوابط و اجازه نامه و کسب صلاحیت نمی‌توان و نباید در مدارس معلمی کرد. این اجازه نامه باید مبین لیاقت، قدرت و مهارت فرد در کار تدریس و تربیت باشد و در تأیید این صلاحیت سختگیری لازم صورت گیرد.
- ۳- ایجاد جاذبه‌های لازم برای گرایش به سوی معلمی و سایر نیروهای مورد نیاز آموزش و پرورش و اصلاح شیوه‌های گزینش و تلاش برای جذب و پرورش معلمان شایسته و با کفایت.
- ۴- تأمین امکانات رفاهی و رفع فقر و محرومیت از زندگی معلمان.
- ۵- اجرای سیاست تمرکززدایی و فراهم کردن زمینه مشارکت همه جانبه معلمان در امور آموزش و پرورش منطقه یا استان.
- ۶- افزایش کارایی نظام آموزش و پرورش از طریق استقرار نظام شایسته‌سالاری در انتخاب و انتصاب مدیران سطوح مختلف آموزش و پرورش، به ویژه مدیران مدارس.
- ۷- سخت‌کوشی و تلاش مجدانه معلمان برای افزایش دانش و تخصص و سایر صلاحیت‌های حرفه‌ای.
- ۸- تکریم شخصیت معلمان توسط مسئولان بالای کشور، مقامات آموزش و پرورش، خانواده‌ها و دانش‌آموزان.
- ۹- ایجاد و تقویت تشکلهای صنفی برای
- ۸- تکریم شخصیت معلمان از طریق توجه جدی به پیش‌نهادها و اظهارنظرهای آنان.
- ۹- تکریم شخصیت معلمان از طریق فراهم کردن زمینه انتشار دیدگاه‌ها و آثار فکری و علمی آنان.
- ۱۰- تکریم شخصیت معلمان از طریق فراهم کردن امکانات رفاهی آنان.
- ۱۱- تکریم شخصیت معلمان از طریق بازآموزی معلمان و امکان استفاده از ابزار جدید در فرایند تدریس.
- ۱۲- تکریم شخصیت معلمان از طریق ارزشیابی مستمر از فعالیت آنان و ارتقای افراد بر اساس نتایج ارزشیابی و انتصاب آنان در سمت‌های بالاتر سازمان آموزش و پرورش.
- با توجه به موارد یاد شده پیش‌نهادهای زیر می‌تواند تکریم شخصیت معلمان را امکان‌پذیر سازد.
- ۱۵ پیش‌نهاد برای تکریم شخصیت و ارتقای منزلت اجتماعی معلمان کشور**
- ۱- تغییر نگرش نسبت به پایگاه معلم در جامعه و تربیت معلم در همه رده‌های مدیریت، به ویژه مدیریت عالی. در این مورد این باور تقویت گردد که تغییر نظام آموزش و پرورش به صورت مطلوب و حل بسیاری از مسائل آموزشی و پرورشی از طریق تربیت و تأمین معلمان شایسته امکان‌پذیر است و سرمایه‌گذاری در این راه مناسب‌ترین و ثمربخش‌ترین سرمایه‌گذاری‌هاست. این تغییر نگرش در رده‌های بالای مدیریت سعه صدر بیش‌تر در تخصیص اعتبار و تصویب طرح‌های مربوط به معلمان و تسهیل روند رشد کمی و کیفی نظام تربیت و بازآموزی معلمان خواهد

پرورش، ترجمه علی محمد کاردان، صفحه ۱۳۹.
 ۲ و ۴ - مهر محمدی، جنبش جهانی برای
 بهسازی تربیت معلم، ۱۳۷۹، صفحه ۹.
 ۳- رثوف، علی، جنبش جهانی برای بهسازی
 تربیت معلم، ۱۳۷۹.
 ۵- خوشبختانه در سال‌های اخیر هفته
 بزرگداشت معلم در سراسر کشور زیر نظر معاونت
 نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش برگزار
 می‌شود و از معلمان به صورت‌های مختلف
 قدردانی می‌گردد.

دفاع از حقوق معلمان و حفظ حریم تعلیم و
 تربیت.

۱۰- تهیه و اجرای طرح‌های مختلف در
 جهت ارتقای علمی و بازآموزی معلمان کشور.
 ۱۱- تهیه و اجرای طرح‌های لازم در جهت
 تأمین مسکن معلمان و امکانات رفاهی برای
 آنان.
 ۱۲- تقویت برنامه‌های مربوط به هفته
 بزرگداشت معلم و تکریم آنان به صورت‌های
 مختلف.^۵

۱۳- اتخاذ سیاست‌ها و روش‌های مناسب
 برای ارزشیابی کار معلمان.

۱۴- فراهم کردن زمینه‌های لازم برای آشنا
 کردن معلمان با موقعیت‌های آموزشی،
 نوآوری‌های مختلف در سطح کشور، استان و
 منطقه.

۱۵- فراهم کردن زمینه تهیه و اجرای
 طرح‌های پژوهشی توسط معلمان و شرکت
 دادن آنان در پروژه‌های مختلف آموزش و
 پرورش.

پی‌نوشت‌ها:

۱- پی‌اژه، ژان، روان‌شناسی و دانش آموزش و

منابع:
 - رثوف، علی: بررسی جنبش جهانی برای
 بهسازی تربیت معلم، ۱۳۷۸، انتشارات پژوهشکده
 تعلیم و تربیت.
 - صافی، احمد: سیمای معلم، انتشارات انجمن
 اولیا و مربیان، ۱۳۷۸.
 - صافی، احمد: آموزش و پرورش ابتدایی،
 راهنمایی و متوسطه، انتشارات سمت، ۱۳۷۸.
 - ملکی، حسن: صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمی،
 انتشارات مدرسه، ۱۳۷۶.
 - ستاد مرکزی بزرگداشت معلم: شیوه نامه
 انتخاب و تشویق معلمان نمونه در وزارت آموزش
 و پرورش، ۱۳۸۱.